

EROL ERDOĞAN
N'APSAK BU
GENÇLERİ?

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2022

Sertifika no: 49821

İz Yayıncılık: 1258

Düşünce Dizisi: 152

ISBN: 978-605-326-510-8

5. baskı, İstanbul 2022

Oruçreis Mahallesi, Tekstilkent Caddesi

Koza Plaza B Blok No:12 Kat: 15/151 Esenler / İstanbul

Telefon: (212) 5207210

www.iz.com.tr

E-posta: bilgi@iz.com.tr

Editör: Ayşegül Özdoğan

Tashih: Behiye Betül Kartal – Vildan Erdoğan

Son Okuma: Cengiz Yıldız – Dr. Roza Süleymanoğlu Dinçer

Veri Kontrol: Mehmet Aslan

Kapak Tasarımı: Yasin Çetin

Sayfa Tasarımı: Adem Şenel

Basıldığı yer: Çevik Matbaacılık (Sertifika no: 45509)

Davutpaşa Caddesi, Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı-Zeytinburnu/İstanbul

N'APSAK BU GENÇLERİ?

Gençlerle İlgili Ön Yargıların Analizi

EROL ERDOĞAN

iz

Erol Erdoğan; 1969 yılında Sinop'ta doğdu. 1979'dan beri İstanbul'da yaşıyor. Lisansını ilahiyatta, yüksek lisansını sosyolojide tamamladı. *Nida, Mavikuş, Şehrengiz, Bengisu.Net, Yeni Dünya, SPD Sosyal Politikalar, İSMEK El Sanatları, Minika Go, Minika Çocuk* dergilerinin kurucu ekiplerinde yer aldı. Siyasi partilerde il başkanlığı ve genel başkan yardımcılıklarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarında yöneticilik yaptı. Yazıları; *Millî Gazete, Dünyaya Yeni Söz, Yeni Şafak, Radikal, Yeni Birlik gazeteleri ile Yeni Dünya, Nida, Millî Şuur, Tohum, CF, Kültür Ajanda, Fikirname, ÇETO* dergilerinde ve şiirleri *Şehrengiz, Ay Vakti ve Tütün* dergilerinde yayımlandı. Eğitim, reklam, yayıncılık ve araştırma sektörlerinde yöneticilik yaptı. Hâlen, ARGETUS Araştırma'nın danışmanlığını yürütmektedir. Evli olup iki kız babasıdır.

Kitapları

- İnsan Mevsimi (2013)
- Çocuk Oyunları (2014)
- Oruç Mevsimi (2016)
- Günbegün (2017)
- Oyun Sözü (2017)
- Saklambosi (2019)
- N'apsak Bu Gençleri? (2021)

Belgesel

- Oyun Sözü (2017, 10 bölüm)

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM	19
GENÇLERE YÖNELİK OLUMSUZ	
YARGILARIN KELİMELERE YANSIMASI	21
Çoluk Çocuk	21
Çocukcağız-Kızcağız.....	27
Zamane Gençlik.....	30
Z Kuşağı.....	36
Genç Bir Çocuk.....	41
Ergen.....	44
Sıpa-Eşek.....	46
Velet	48
GENÇLERE YÖNELİK OLUMLU	
YARGILARIN KELİMELERE YANSIMASI	51
Canım-Cancağızım	51
Genç-Gencim.....	53
Ciğerpare-Ciğerparem	56
Delikanlı-Delikanlım	58
Yiğit-Yiğidim.....	62
Efem-Zeybeğim	65
Civan-Civanım	68
Kızım-Kızanım.....	71
Uşağı-Uşağım	73
GENÇLERİN BİRBİRLERİNE SESLENİŞLERİ	77
Arkadaş	77
Yoldaş	78

Kanka	80
Abi, Abla, Kardeş	81
Birader-Bilader	81
Sağdıç-Kirve.....	82
Yeğen-Yiğen.....	83
Dost	84
Diğerleri	84
ÖNCÜLERİN İDEAL GENÇLİK	
KAVRAMSALLAŞTIRMALARI.....	87
Âsım'ın Nesli-Mehmet Âkif Ersoy	87
Halûk-Tevfik Fikret	88
Türk Gençliği-Atatürk	89
Büyük Doğu Gençliği-Necip Fazıl Kısakürek.....	90
Diriliş Nesli-Sezai Karakoç.....	91
Millî Gençlik-Necmettin Erbakan.....	92
Ülkücü Gençlik-Alparslan Türkeş.....	93
Alperenler-Muhsin Yazıcıoğlu.....	95
Öncü Gençlik-Doğu Perinçek	95
Ali Fuat Başgil	96
Osman Nuri Topbaş	96
Nurettin Topçu.....	97
KUR'AN'DAKİ FETÂ.....	101
GENÇLERİ NASIL TANIMLAYALIM,	
ONLARA NASIL SESLENELİM?.....	106
İKİNCİ BÖLÜM.....	109
GENÇLERE YÖNELİK OLUMSUZ	
YARGILARIMIZIN CÜMLE HÂLLERİ.....	111
Gençler Okumuyor	111
Gençler Çok Yaramaz	116
Gençler Çok Asosyal	120
Gençler Apolitik.....	127
Gençler Protest	133
Bugünün Gençleri Çok Şanslı.....	136

Geleceğimizin Teminatı Gençler	139
Gençler Bayramları Tatil Sanıyor	143
Gençler Teknoloji Bağımlısı.....	148
Gençler Uzun Cümle Kuramaz.....	153
Gençler Siz Bilmezsiniz	158
Gençler İş Beğenmiyor.....	165
Gençlere Ulaşamıyoruz	171
Gençler Hayalperest.....	178
Gençler Deist Oluyor.....	182
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	197
GENÇLERE YÖNELİK ÖN YARGILARIN TASNİFİ	199
GENÇLERİN YAŞLILARA YÖNELİK ÖN YARGILARI	201
SON SÖZ	
NE YAPALIM, NASIL YAPALIM?	204

*“Sevenlere bir baksana,
İtiraf etmeye başlar başlamaz
Nasıl da yalan söylerler.”*

-Rainer Maria Rilke

*“Bu dünyada olup bitenlerin
O olup bitmemiş olması için
Ne yapıyorsun”*

-Sezai Karakoç

İnsanoğlu olumsuz saydığı Őeyleri genellikle kendisini dıŐarıda tutarak tanımlamayı ve eleŐtirmeyi seviyor. BÖyle yapmak kolayına geliyor. Onun iÇin “zamane genÇler” ifadesini sıkÇa duyduğumuz hâde “zamane yaşlılar” veya “zamane yetişkinler” ifadelerini ya nadiren duyarız ya da hiŐ duymayız. Yetişkinler, zamanın olumsuz etkilerini Çocuk ve genÇler üzerinden dile getirmelerinin yanı sıra erkekler de zamanın yozlaŐtırıcılıđını kadınlar üzerinden analiz etmeyi yeğliyorlar. Bu bakıŐ aŐısı, deđiŐimin doğru analiz edilmesini engellediği gibi olumsuz deđiŐimlerle ilgili yapılması gereken ıslah edici veya önleyici ŐalıŐmaların da önüne geŐiyor.

GİRİŞ

Seminer salonunda en az yüz kişi vardı. Çoğunluğu orta yaş olan bu dinleyicilerle gençler üzerine sohbet edecektik. Selamlaşma ve hâl hatır girişinden sonra onlara bir cümle okuyacağımı söyleyerek cümlenin kime ait olduğunu ve ne zaman söylenmiş olabileceğini tahmin etmelerini rica ettim. “Tamam” anlamında cevaplar gelince, seçtiğim cümleyi herkesin duyabileceği şekilde yüksek sesle okudum. Bazılarının yeterince anlamadığını fark edince yeniden okudum. Okuduğum cümle “Bugünlerde gençler kontrolden çıkmış durumda” diye başlıyor, gençlerin büyüklerine saygısız, ebeveynlerine kaba, öğretmenlerine hürmetsiz davrandıklarını anlatarak devam ediyordu.

Cümleyi söylemiş olma ihtimali olan pek çok isim telaffuz edildi. Söylenenlerin içinde hâlen yaşayanlar olduğu gibi yakın geçmişte yaşamışlar da vardı. Cümleyi siyasetçilere yakıştıranlar olduğu gibi şair ve yazarlara, eğitimcilere veya din adamlarına yakıştıranlar da oldu.

Tahminler devam ederken bu defa “Bu cümleyi siz söylemiş olamaz mısınız?” diye sordum. Gülüşmeler oldu. Bazıları başlarını salladı, bazıları aynısını veya benzeri cümleyi defalarca kullandıklarını ifade etti. Dinleyicilerden birkaçının, cümlenin sahibini bulmak için cep telefonundan internete girdiğini fark edince “Tamam, cümleyi kimin söylediğini açıklıyorum” dedim. Bazıları merakla beklerken bazıları hâlâ isim sayıyordu. Onlara şöyle dedim: “Sanki içimizden birisinin söylemiş olduğunu zannettiğimiz bu cümlenin,

bundan asırlar önce, milattan önce yaşamış bir filozofa ait olduğu söyleniyor.” Salonda sessizlik oldu, herkes biraz şaşırmıştı. Öndeki dinleyicilerden birisinin “Hem de filozof!” cümlesi sessizliği dağıtmasaydı, şaşkınlık daha da sürebilirdi.

Yetişkinler ve yaşlıların gençlerle iletişim sorunu binlerce bölümlük bir cadı masalı gibidir. Buna bitmeyen kavga veya sonu olmayan kör dövüşü de diyebiliriz. Her devirde “Ah şu gençler!” diye başlayan ve “N’apsak bu gençleri?” tarzında biten cümleler kurulur.

Kelimeler, lakaplar, tanımlamalar, cümleler, seslenmeler, sınıflandırmalar, adlandırmalar ve bakışların muhtevasında bulunan düşünceye ve bunların zihnimizde canlandırdığına “anlam” diyoruz. Anlam; kastımızdır, niyetimizdir, demeye çalıştığımızdır ve demek istediğimizdir.

Sadece kelimenin değil; bakışın, susuşun, ses tonumuzun, süzüşün, işaretin, duruşun, el kol hareketleri ile vücut dilimizin farklı anlamları vardır. Söz dili olduğu gibi hâl dili de vardır.

Anlam, insan gibidir ve uzun yolculukları olur, asırlardan gelir, coğrafyalar aşar; yolculuklarında bazen daralır, bazen genişler, bazen kaybolur ve bazen başkalaşır.

Anlam bazen sözlük anlamı gibi somuttur, bazen mecazi olur ve anlamak için bizden çaba bekler. Bazı zamanlarda mananın ne olduğunu anlamak için sözün veya davranışın öncesine ve sonrasına (siyak ve sibak) bakarız. Bazen de anlamı kavramak için sözün sahibine bakarız; kişiye göre kasıt değişir, söyleyene ve duyana göre anlam farklılaşır.

Mana incedir. Bazen bir vurgu, bazen ses düşmesi veya yükselmesi anlama çok şey katar, çok şey eksiltir. Bir kelimenin bir cümledeki anlamı ile bir deyimdeki anlamı veya bir hitap cümlesindeki anlamı birbirinden farklı hatta zıddı

olabilir. Bir kelime, o kelimeyi seslendirirken yüzümüzün veya ellerimizin hâline göre de anlam farklılaşmasına uğrayabilir.

Gençlerle ilgili ne düşünüyoruz? Sever miyiz gençleri? Bir gence seslenirken hangi kelimeyi kullanırız? Gençlere seslenirken onlara yönelik kullandığımız kelimeler ve cümleler hep aynı mıdır ya da duruma göre değişir mi? Mesela bir gence neden “çoluk çocuk” deriz veya neden bazı durumlarda “Ne olacak, işte ergen!..” diye sesimizi yükseltiriz? Gençler için sık sık kullanılan “zamane” kelimesinin altında ne tür anlamlar var? “Genç bir çocuk” derken hem genci hem çocuğu neden aynı cümlede kullanırız? Gençler kendi aralarında hangi kelimeleri kullanır? Öncü isimler, siyasetçiler, kanaat önderleri ve fikir adamları hayallerindeki gençliği idealize ederken ne tür kelimelere yoğunlaştılar? İlahi metinlerde gençler daha çok hangi kelime ile tanımlanmış? Gençlere yönelik kullandığımız ve onları tanımlama amacı olan kelimelerin kök anlamları nedir? Biz o kelimelere nasıl bir anlam ilave ediyoruz?

Gençler için atasözü gibi dilimize yerleşen kalıp cümleleri bilerek mi kullanıyoruz yoksa bir alışkanlığın eseri mi o cümleleri sıkça söyleyişimiz? Mesela “Gençler geleceğimize” derken sözümüze farkında olmadan kötü bir anlam yapmış olabilir mi? “Gençler bilmez!” derken ne dediğimizden emin miyiz? Z kuşağı deyip dururken nasıl bir psikoloji oluşturuyoruz? Gençler gerçekten deist mi? Bizim derdimiz nedir? Gençlerimizi anlamak mı yoksa onlara anlatmak mı?

Kelimeler, lakaplar, tanımlamalar, cümleler, seslenmeler, sınıflandırmalar, adlandırmalar ve bakışların muhtevasında bulunan düşünceye ve bunların zihnimizde canlandırdığına “anlam” diyoruz, demiştim. Gençlere seslenirken veya onlar hakkında konuşurken seçtiğimiz kelimelerin ve cümlelerin farklı anlamları ve karşılık geldiği sosyolojiler, psikolojiler ve kültürel formlar var. O anlamları biz belirliyoruz, içini biz dolduruyoruz. Bunun bazen farkındayız, bazen değiliz. Bazı

anlamlarda yılların, asırların, kuşakların birikimi var. Biz onları içselleştirerek tekrar ediyoruz. Onun için bazen bilinçli bazen bilinçsiz ama bir parça bizden tasavvurlar taşıyarak her zaman kullanıyoruz o kelimeleri, cümleleri, deyişleri...

Gençlere yönelik kullandığımız kelimeler ve cümlelerle o kelimeleri ve cümleleri seslendiriş biçimlerimiz, kelimele- rin önüne veya arkasına eklediğimiz başka kelimeler, cüm- leler ağzımızdan çıkarken yüzümüzde oluşan hâl; bunların hepsi bizim gençlik anlayışımızı, gençlere yönelik niyetleri- mizi ve düşüncelerimizi ortaya koyuyor.

Bu çalışmayı, gençlere yönelik yargılarımıza kelimele- rimiz ve cümlelerimiz üzerinden ayna tutmak için yaptım. Hepimizin, özellikle yetişkinlerin ve yaşlıların gençlik tasav- vurlarını sahilleştirirmek için aynaya bakma zorunluluğu var. Çünkü teknolojik dönüşümün de etkisiyle dede ve nine ile torun arasındaki kuşak farkı anne ve baba ile çocuk arasına hatta kardeşler arasına kadar indi. Böyle bir dönemde çocuk- ları ve gençleri anlamak daha önemli hâle geldi. Anlamadan anlatmak, anlamadan iletişim ve etkileşim kurmak imkânsız.

Bu çalışmanın ortaya çıkışı uzun bir sürece dayanıyor. Görev aldığım sivil toplum kuruluşları ve partilerde genelde eğitim, medya, gençlik, çocuk ve kültür konularıyla ilgili bi- rimlerde çalıştım. O dönemlerde gençlerin yetişkinlere, ye- tişkinlerin de gençlere bakışlarındaki farklılıklara, çatışma- lara, çelişkilere sık sık şahit oldum. Bu şahitlikler, gençleri anlama çabalarımı artırırken yetişkinlerin gençlik ezberleri ve yanılırları üzerine de düşünmemi yoğunlaştırdı.

Aktif siyaseti bıraktıktan sonra MEB 1. Eğitim Kongresi, 6. Aile Şûrası, 3. Millî Kültür Şûrası, 1. İstanbul Kültür Ça- lıştayı, 6. Din Şûrası başta olmak üzere katıldığım bilimsel, sosyal ve kültürel buluşmalarda çocuk ve gençleri anlama

üzerine sunumlarım oldu. Ayrıca ARGETUS'ta ondan fazla gençlik araştırmasının içinde danışman olarak yer aldım.

1990'ların sonundan itibaren yaptığım oyun derlemeleri ve çocuk-oyun ilişkisine dair okumalarım ve zihin yormalarım da konuyla ilgili bana farklı pencereler açtı. Son on yılda lise ve üniversiteli gençlerle yüzden fazla seminerde buluşmamdaki gözlemlerimi ve etkileşimlerimi de bu listeye eklemeliyim. Bütün bunlar, gençlere yönelik ön yargılarımıza dair ayna tutucu bir çalışma yapmamın gerekliliğini ortaya koydu.

Bu çalışmayı, edebiyatımızın deneme türünün dilini kullanan bir inceleme araştırma eseri kabul etmenizi isterim. Okuyucuyu sıkmayacak şekilde araştırma verileri, istatistikler ve akademik yaklaşımlardan da faydalandım. Kitaptaki fikirler, eleştiriler ve iddialar itiraza açık olduğu gibi geliştirilmeye de kapalı değildir.

Derdim, gençlerle ilgili hâlleri doğru anlamak, onlarla ilgili yanlış analizleri azaltmak, gittikçe artan gençlik ön yargılarına mercek tutmaktır. Gençleri anlama çabama, bu kitapla sizi de ortak etmek istedim. İstiyorum ki gençlik kelimesinin ilk çağrışımı "sorun" olmaktan çıksın, doğru anlamaya yönelik şeyler gelsin.

Çalışmada günlük konuşmaları, konferans ve benzeri konuşma metinlerini, yazı ve haberleri, dijital mecralara yansıyan gençlikle ilgili kelime ve cümlelerden ilk akla gelenleri ana malzeme olarak kullandım. Bunların yanı sıra düşüncelerimi açıklamak ve desteklemek için bilimsel yöntemlerle yapılmış araştırma sonuçlarından ve uzmanların görüşlerinden de faydalandım.

Muhtemelen unuttuğum kelime veya cümleler olabilir. Onlardan önemli olanları sonraki baskılarda değerlendirmek isterim.

Fikrî ve zihnî hazırlık dönemleri hariç kitabın sadece yazılışı bir yıl kadar sürdü. Bu süre zarfında ailem, arkadaşlarım ve yayınevindeki dostlarımdan pek çok kişinin çalışmaya katkısı oldu. O isimleri jenerikte mümkün olduğunca gösterdim. Her birine içten teşekkür ediyorum.

“Bu kitabı kimler okumalı?” sorusuna şöyle cevap veririm: Bu kitabı gençler, yetişkinler ve yaşlılar okumalı ama anneler ve babaların yanı sıra yetişkinler, yaşlılar ve gençlerle ilgili çalışma yapanlar daha özenli okumalı.

Şimdi buyurun, önce kelime aynamıza, sonra cümle aynamıza bakalım.